

BAIGIAMASIS DARBAS – PROFESINIO BAKALAURO STUDIJŲ REZULTATAS

Birutė Jukonienė

*Vilniaus kolegijos Ekonomikos fakulteto
Būhalterinės apskaitos katedra
El. paštas: B.Jukoniene@ekf.viko.lt*

Ona Gudaitienė

*Vilniaus kolegijos Ekonomikos fakulteto
Būhalterinės apskaitos katedra
El. paštas: O.Gudaitiene@ekf.viko.lt*

Melanija Sinevičienė

*Vilniaus kolegijos Ekonomikos fakulteto
Būhalterinės apskaitos katedra
El. paštas: M.Sineviciene@ekf.viko.lt*

Būhalterinės apskaitos studijų programa baigiama absolvento kompetencijos įvertinimu – baigiamojo darbo rengimu ir gynimu. Baigiamasis darbas visų studijų rezultatų apibendrinimas, kurio pagrindu autoriui suteikiamas profesinis bakalauras. Diplomantai rengdami bei gindami baigiamąjį darbą turi galimybę pademonstruoti praktinius gebėjimus ir įgūdžius. Darbe analizuojami verslo įmonės apskaitos politikos formavimo ir įgyvendinimo teoriniai bei praktiniai aspektai, pateikiamos išvados ir siūlymai veiklos perspektyvoms. Straipsnyje nagrinėjama Vilniaus kolegijos Ekonomikos fakulteto būhalterinės apskaitos absolventų baigiamųjų darbų rengimo, gynimo, vertinimo tvarka, problemos.

Reikšminiai žodžiai: *baigiamasis darbas, studijų rezultatas, vertinimas, kompetencijų lygis.*

Įvadas

Baigiamasis darbas – svarbiausia studento savarankiško darbo forma, atskleidžianti jo pasirengimą profesijai. Baigiamųjų darbų rengimas ir gynimas reglamentuotas Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro, Vilniaus kolegijos direktoriaus, Ekonomikos fakulteto dekanės įsakymais ir kitais baigiamąjį vertinimą reglamentuojančiais teisės aktais. Baigiamojo darbo turinį, struktūrą ir apimtį reglamentuoja Vilniaus kolegijos Ekonomikos fakulteto „Studijų darbų rengimo metodiniai nurodymai“. Rašydami baigiamąjį darbą studentai turi atskleisti teorines žinias nagrinėjama tema, gebėjimus identifikuoti pasirinktą

tyrimo problemą, pritaikyti metodiką analizuojant įvairias ūkio subjekto verslo apskaitos sritis, pateikti išvadas.

Ekonomikos fakultetas turi didelę patirtį organizuojant ir vykdant baigiamųjų darbų rengimą ir gynimą, tačiau 2013 metais buvo pirmoji Buhalterinės apskaitos studijų programos diplomantų laida, kurių pasiekti studijų programos rezultatai buvo vertinami baigiamuoju darbu. Baigiamojo darbo rengimui ir gynimui buhalterinės apskaitos studijų programoje skirta 10 ECTS kreditų. Rengdami baigiamuosius darbus pagal nustatytus studijų darbų rengimo reikalavimus, autoriai atranka ir analizuoja reikalingą literatūrą ir kitus informacijos šaltinius, glaustai ir taisyklinga kalba aprašo tiriamąjį objektą, įgyja mokslinio ir analitinio darbo įgūdžių, susieja teorines žinias su praktinėmis situacijomis. Parengtas ir sėkmingai apgintas baigiamasis darbas įrodo, kad pasiektas buhalterinės apskaitos studijų programos tikslas – suteikti aukštąjį koleginių išsilavinimą, žinias, gebėjimus ir praktinius įgūdžius, leidžiančius tvarkyti ūkio subjekto buhalterinę apskaitą, kontroliuoti apskaitos procesus, analizuoti ir vertinti įmonės veiklos rezultatus. Studentams apgynusiems baigiamąjį darbą, suteikiamas buhalterinės apskaitos profesinio bakalauro laipsnis.

Tyrimo objektas – buhalterinės apskaitos studijų programos diplomantų baigiamieji darbai.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti Vilniaus kolegijos Ekonomikos fakulteto buhalterinės apskaitos studijų programos baigiamųjų darbų rengimą ir vertinimą.

Tyrimo metodai – mokslinės literatūros, teisės aktų, baigiamųjų darbų rengimo tvarkos ir vertinimo analizė, apibendrinimas.

1. Baigiamojo darbo rengimas

Baigiamiesiems darbams vadovauja dėstytojai ir kvalifikuoti ekonomistai, mokslo darbuotojai, turintys atitinkamą išsilavinimą ir pageidaujamą darbo patirtį. Temos pasirinkimas – pirminis baigiamojo darbo rengimo etapas. Ne veltui sakoma, jog temos pasirinkimas – beveik pusė darbo (Kardelis, 2007). Pasirinkdami baigiamojo darbo temas, studentai vadovaujasi sukauptomis teorinėmis žiniomis ir praktiniais įgūdžiais, praktikos įmonėje suformuota ir patvirtinta apskaitos politika.

Baigiamojo darbo temas pasirenka studentai ir derina su baigiamojo darbo vadovais bei katedros vedėja.

Baigiamojo darbo pasirinkimo etapai:

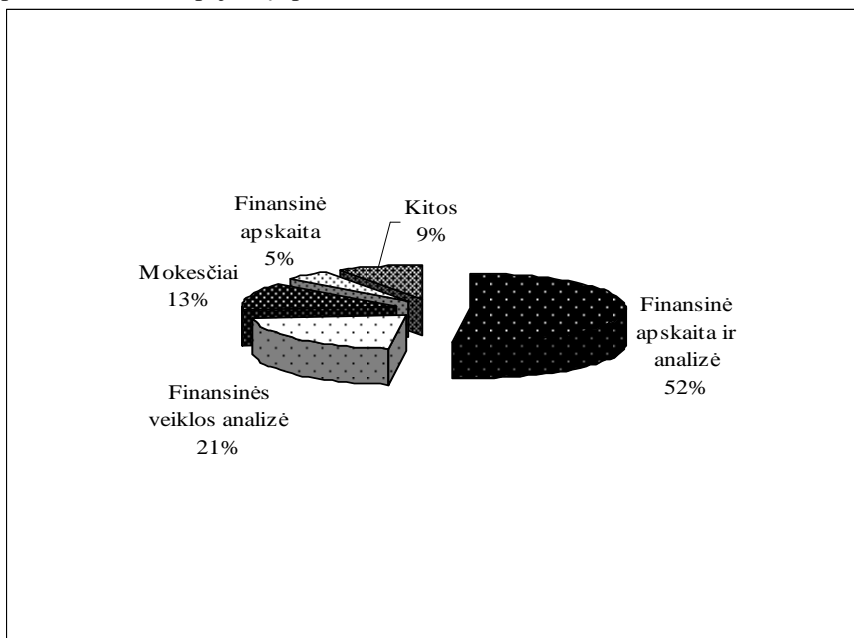
- temą, baigiamojo darbo vadovą diplomantas pasirenka savarankiškai;
- temos ir vadovo pasirinkimas suderinamas su studijų programą kuriojančia katedra;
- galutinę temas formuluotę studentas, suderinęs su baigiamojo darbo vadovu, teikia katedrai.

Baigiamojo darbo tema turi atitikti buhalterio profesinės veiklos sritis, būti aktuali, originali, taikomojo pobūdžio bei aprėpti buhalterinės apskaitos studijų programos rezultatus:

- savarankiškai ir kūrybiškai taikyti įgytas žinias, praktinius gebėjimus ir įgūdžius;
- tvarkyti ūkio subjekto buhalterinę apskaitą;

- apskaičiuoti ir deklaruoti mokesčius;
- kontroliuoti apskaitos procesus;
- analizuoti ūkio subjekto finansinės būklės ir veiklos rezultatus;
- įvertinti riziką, pateikti išvadas bei siūlymus veiklos perspektyvoms;
- rengti ūkio subjekto biudžetus.

Baigiamojo darbo tematika aptariama katedros posėdyje. Siūlomos studijų programą atitinkančios sritys. Populiariausios 2013 metais buvo: finansinių ataskaitų rinkinio parengimas ir rodiklių analizė, ilgalaikio materialiojo turto apskaita ir analizė, pajamų apskaita ir analizė.

1 pav. Baigiamųjų darbų tematika pagal sritis

(Šaltinis: sudaryta autorių)

Apibendrinus baigiamųjų darbų tematikos pasirinkimą galima teigti, kad didžioji dalis (73 proc.) diplomantų pasirinko finansinės apskaitos ir įmonių veiklos analizės bei finansinės analizės sritis. 13 proc. – mokesčių, 5 proc. – finansinės apskaitos, 9 proc. – kitas: socialinio draudimo, finansinės apskaitos ir audito, mokesčių ir apskaitos, veiklos prognozavimo ir biudžetų rengimo, investicinio projekto įgyvendinimo ir jo vertinimo.

Baigiamojo darbo apimtis 45 – 50 puslapių kompiuterinio teksto be priedų. Rekomenduojamas toks atskirų puslapių skaičius (1-oji lentelė).

Apibendrinant galima teigti, kad baigiamasis darbas – tai studento savarankiškas darbas, įrodantis gebėjimą taikyti studijų metu įgytas žinias, savarankiškai spręsti iškeltas užduotis, pateikti išvadas.

1 lentelė. Baigiamojo darbo struktūra

Darbo dalis	Puslapių skaičius
Titulinis lapas	1
TURINYS	1-2
ĮVADAS	2
KONKRETUS TEORINĖS DALIES PAVADINIMAS Mokslinės literatūros ir kitų informacijos šaltinių analizė	15-20
KONKRETUS PRAKTINĖS DALIES PAVADINIMAS Įmonės veiklos apibūdinimas Esamos padėties analizė Problemos ir jų sprendimo būdai	20-25
IŠVADOS IR SIŪLYMAI	2
LITERATŪRA	1-2
Santrauka lietuvių kalba	1
Santrauka užsienio kalba	1
PRIEDAI	

Šaltinis: sudaryta autorių

Baigiamajame darbe sprendžiama viena problema. Darbas turi atitikti mokslinio tiriamojo darbo reikalavimus, todėl rengiamas pagal mokslo tiriamojo darbo metodiką. Mokslo darbas – aukštosios mokyklos, vykdančios kolegines studijas, rašomųjų darbų lyderis, žanru atitinkantis profesionalius mokslinius straipsnius, tyrimų ataskaitas (Kardelis, 2007).

Baigiamojo darbo rengimo procesą sudaro tam tikri etapai (2-oji lentelė).

2 lentelė. Baigiamojo darbo rengimo grafikas

Eil. Nr.	Veiklos rūšis	Atlikimo laikas
1.	Preliminarios temos aptarimas su studentu	Rugsėjo mėn.
2.	Žvalgomas literatūros studijavimas, temos pasirinkimas ir jos pateikimas buhalterinės apskaitos studijų katedros vedėjui	Spalio mėn.
3.	Vadovo skyrimas, preliminarios baigiamojo temos suderinimas	Lapkričio mėn.
4.	Darbo rašymo plano derinimas su vadovu	Nuo lapkričio mėn. iki gruodžio mėn. pirmos savaitės
5.	Literatūros sisteminis rinkimas, studijos ir analizė. Baigiamojo darbo teorinės dalies rengimas	Nuo lapkričio mėn. iki baigiamojo darbo peržiūros katedroje
6.	Baigiamojo darbo teorinės dalies peržiūra katedroje. Galutinis temos tvirtinimas ir teikimas Ekonomikos fakulteto dekanės įsakymui	Dvi savaitės po išėjimo į praktiką
7.	Darbo analitinės dalies rengimas	Lapkričio mėn. – gegužės mėn.
8.	Darbo gynimas katedros posėdyje	Gegužės mėn.
9.	Darbo pateikimas recenzentui	10 dienų iki viešo gynimo
10.	Darbo pateikimas katedrai registruoti	3 dienos iki viešo gynimo
11.	Baigiamojo darbo gynimas	Birželio mėn.

Šaltinis: sudaryta autorių

Studentai aiškiai suformuluoja temą, parengia baigiamojo darbo planą, darbo pradžios ir baigimo datas. Užpildytą užduoties planą pasirašo studentas, baigiamojo darbo vadovas, katedros vedėjas ir patvirtina fakulteto prodekanas.

2. Baigiamojo darbo gynimas ir vertinimas

Darbo gynimas yra vieša procedūra. Studentas pagal paruoštą vaizdinę – demonstracinę medžiagą pristato iki 10 min. trukmės pranešimą. Pristatymo turinį sudaro tokie elementai:

- temos aktualumas ir svarba;
- darbo tikslas, uždaviniai, hipotezės (jei buvo iškeltos);
- tyrimo metodai, jo informacinis aprūpinimas;
- tyrimo rezultatai (išvados ir siūlymai);
- baigiamieji žodžiai (*Ačiū už dėmesį ir pan.*).

Pristatymui labai svarbus kalbos turinys ir raiška. Pateikiant pranešimą reikia vengti jį ištiesai skaityti. Komisija susidaro daug geresnį įspūdį, kai autorius laisvai, raiškiai, pabrėždamas atskirus teiginius, pristato savo darbą. Visada pravartu turėti rašytinį pranešimo tekstą ar tezes, kad, iškilus reikalui, galima būtų į jas žvilgtelėti. Baigiamojoje kalboje studentas gali padėkoti visiems padėjusiems parengti darbą ir komisijai – už dėmesį.

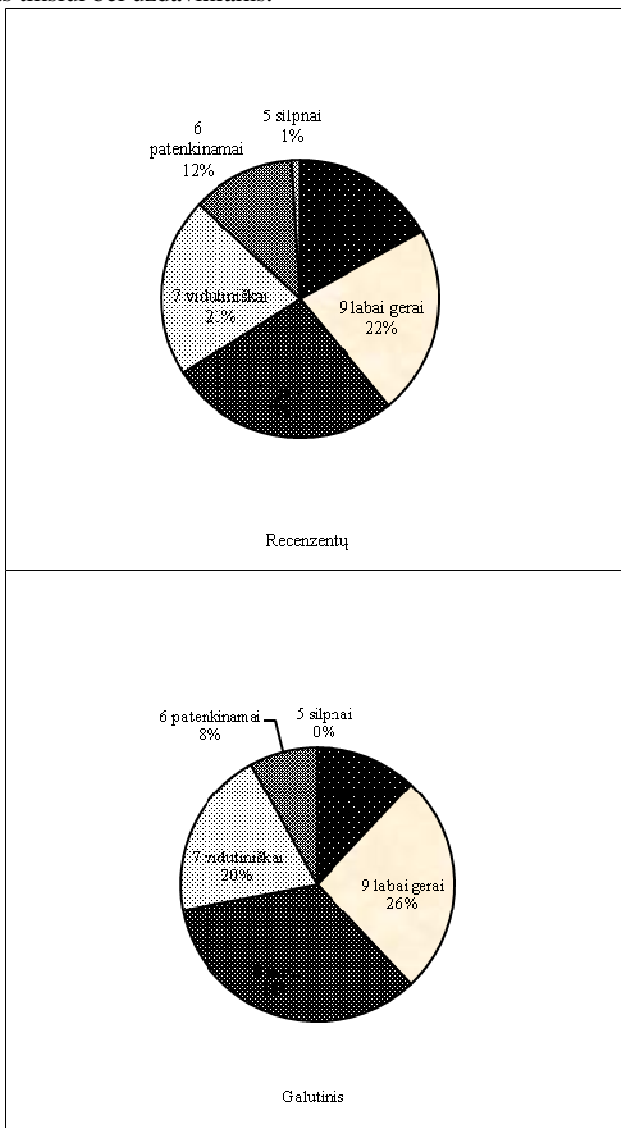
Po pranešimo studentas supažindinamas su recenzija, atsako į recenzento pateiktus klausimus ir pastabas. Baigiamojo darbo viešo gynimo metu autoriui klausimus gali pateikti Kvalifikavimo komisijos pirmininkas, nariai, recenzentas, darbo vadovas bei auditorijoje esantys asmenys. Atsakydamas į klausimus ir recenzento pastabas, autorius gali naudotis darbu, jį cituoti. Atsakymai turi būti trumpi ir konkretūs. Baigiamąjį darbą vertina Kolegijos direktoriaus įsakymu skirta Kvalifikavimo komisija. Baigiamasis darbas ginamas viešai bei laikomas apgintu, jei darbe ir jo gynimo metu pademonstruotos ne žemšemes kaip minimalaus būtinąjo lygio kompetencijos. Bendrosios kompetencijos – bendravimas ir bendradarbiavimas, priimant ekonominius sprendimus. Dalykinės kompetencijos – apskaitos politikos formavimas, ūkio subjekto apskaitos tvarkymas įgyvendinant apskaitos politiką, apskaitos politikos įgyvendinimo kontrolė, ūkio subjekto finansinės būklės, veiklos rezultatų analizė ir vertinimas.

Iki gynimo kvalifikavimo komisijoje baigiamąjį darbą preliminariai vertina darbo vadovas ir recenzentas. Kvalifikavimo komisija galutinį darbo vertinimą dešimties balų skalėje pateikia atsižvelgusi į recenzento ir komisijos narių vertinimus bei darbo pristatymo ir gynimo kokybę. 20 proc. sudaro recenzento vertinimas, 80 proc. – Kvalifikavimo komisijos.

Recenzantai vertina studentų baigiamuosius darbus atsižvelgdami į šiuos vertinimo kriterijus:

- formalūs: atlikto darbo apimtis, darbo turinio ir įforminimo kokybė, problemos aktualumas, praktinis darbe pateiktų siūlymų ir rekomendacijų pritaikomumas, bibliografinio sąrašo tinkamumas;
- turinio reikalavimas: problemos nagrinėjimas, informacijos kaupimo ir panaudojimo tikslingumas, darbo struktūros logiškumas, teksto nuoseklumas, aiškumas, citavimo korektiškumas, teorinės ir praktinės dalių dermė, tyrimo

metodų tinkamumas ir rezultatų patikimumas, išvadų, siūlymų pagrįstumas ir atitikimas tikslui bei uždaviniams.

2 pav. Buhalterinės apskaitos studijų programos 2013 m. baigiamųjų darbų vertinimas

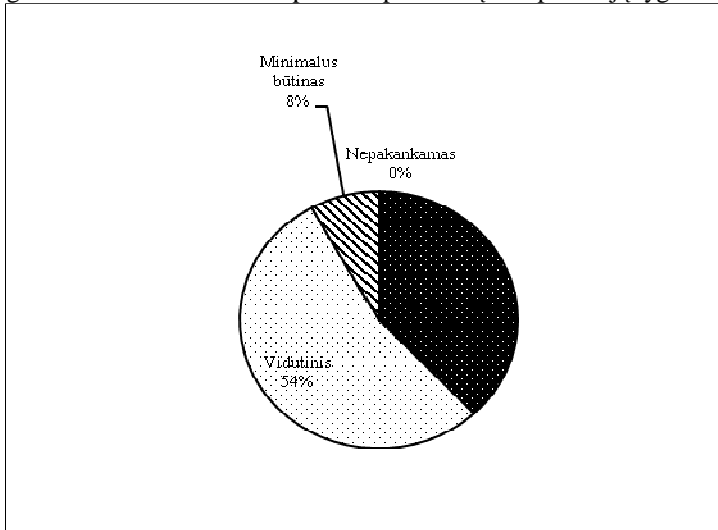
(Šaltinis: sudaryta autorių)

Palyginus recenzentų ir galutinį vertinimą galima teigti, kad kardinaliai jie nesiskiria, recenzentai didžiąją dalį darbų (27 proc.) įvertino gerai ir galutinio vertinimo balais daugiausia darbų įvertinta gerai. (34 proc.)

Kompetencijų lygiai nustatomi:

- Aukščiausias profesinių kompetencijų lygis (9-10 balų).
- Vidutinis profesinių kompetencijų lygis (7-8 balai).
- Minimalus būtinas profesinių kompetencijų lygis (5-6 balai).
- Nepakankamas profesinių kompetencijų lygis (1-4 balai).

Baigiamasis darbas vertinamas pasiektu profesinių kompetencijų lygiu.

3 pav. Buhalterinės apskaitos studijų programos 2013 m. baigiamųjų darbų vertinimas pasiektu profesinių kompetencijų lygiu

Šaltinis: sudaryta autorių

Vertinant baigiamąjį darbą pasiektu kompetencijų lygiu, galima teigti, kad aukščiausiu lygiu (9 – 10 balų) įvertinta 38 proc. darbų, (7 – 8 balų) – 54 proc. (5 – 6 balų) – 8 proc. (1 – 4 balų) – nebuvo.

Baigiamasis darbas įvertinamas uždarame komisijos posėdyje, pasibaigus visų tos dienos darbų gynimui. Komisijos pirmininkas viešai praneša, kaip įvertinti baigiamieji darbai. Vertinant darbo pristatymą ir pateikimą, įvertinama esminės informacijos atranka pristatymui, kalbinė raiška, pristatymo laikas, atsakymų į klausimus logiškumas ir pagrįstumas, pristatymo metu pademonstruotas gebėjimas sudominti auditoriją, atsakyti į klausimus (3-ioji lentelė).

3 lentelė. Recenzentų ir galutinis vertinimas pagal baigiamųjų darbų tematiką

Eil. Nr.	Sritis	Baigiamųjų darbų skaičius	Recenzento balas	Galutinis balas
1.	Socialinis draudimas	2	6,5	7,5
2.	Finansinė apskaita	4	6,8	7
3.	Finansinė apskaita ir analizė	44	8,4	8,4
4.	Mokesčiai	11	7,9	8,6
5.	Finansinės veiklos analizė	17	8,2	7,5

6.	Mokesčiai ir apskaita	2	7,5	8,5
7.	Veiklos prognozavimas ir biudžetų rengimas	2	8	8
8.	Investicinio projekto įgyvendinimas ir jo vertinimas	1	6	6
9.	Finansinė apskaita ir auditas	2	6,5	6

Šaltinis: sudaryta autorių

Palyginus recenzentų ir galutinį vertinimą pagal baigiamųjų darbų tematiką išryškėjo, kad galutinio vertinimo balai daugumos sričių didesni.

Jeigu studentas darbo neapgina (neparodo reikiamo teorinio ir praktinio pasirengimo, iš esmės neatsako į recenzentų ir komisijos narių klausimus, neįstengia reikiamai argumentuoti savo darbo teiginių bei išvadų), komisija sprendžia, ar tas pats darbas turi būti ginamas tik pataisytas, ar reikia rašyti naują baigiamąjį darbą. Abiem atvejais darbas gali būti ginamas tik kitais mokslo metais.

Jeigu diplomantas nesutinka su katedros išvada neleisti viešai ginti baigiamojo darbo kvalifikacijos komisijos posėdyje arba prieštarauja kvalifikavimo komisijos baigiamojo darbo įvertinimui, per tris dienas gali pateikti apeliaciją fakulteto dekanai.

Išvados

1. Baigiamasis darbas rengiamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro įsakymais bei Vilniaus kolegijos Ekonomikos fakulteto vidiniais norminiais aktais.

2. Baigiamasis darbas rengiamas ir ginamas pirmos pakopos studijų studentų, kaip tai numatyta buhalterinės apskaitos studijų programoje.

3. Baigiamąjį darbą diplomantas gali gintis įvykdęs visą buhalterinės apskaitos studijų programą. Leidimas įforminamas ekonomikos fakulteto dekanės įsakymu.

4. Baigiamasis darbas parodo darbą atlikusio studento kaip specialisto pasirengimą savarankiškam darbui pagal pasirinktą specialybę.

5. Baigiamųjų darbų gynimas yra vieša procedūra, vyksta Vilniaus kolegijos direktoriaus įsakymu paskirtos kvalifikavimo komisijos posėdyje ir vertinamas studijų darbų metodinių nurodymų nustatyta tvarka.

6. Apibendrinus baigiamųjų darbų tematiką galima teigti, kad didžioji dalis, t. y. 61 diplomantas pasirinko finansinės apskaitos ir įmonių veiklos analizės bei finansinės analizės sritis.

7. Recenzentai ir Kvalifikavimo komisija didžiąją dalį baigiamųjų darbų įvertino „labai gerai“ ir „gerai“.

8. Vertinant baigiamuosius darbus pasiektu kompetencijų lygiu, galima teigti, kad aukščiausiu (9 – 10 balų) ir vidutiniu (7 – 8 balų) lygiais įvertinta – 92 proc. visų darbų.

Literatūra

Kardelis, K. (2007). Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. Kaunas: Judex.400p.
 Rienecker, L.; Jorgensen, S. (2003). Kaip rašyti mokslinį darbą. Vilnius: Aidai 277 p.

- Buhalterinės apskaitos studijų programa (2012).
http://moodle.viko.lt/file.php/1089/BUHALTERINES_APSKAITOS_STUDIJU_PROG_RAMA/Nr.61_2012_11_28_Studiju_darbu_metodiniai_nurodymai.pdf
- Lietuvos Respublikos Seimas (2002). LR švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Dėl neuniversitetinių studijų rezultatų vertinimo nuostatų patvirtinimo“. 2002 m. sausio 15 d. Nr. 35, prieiga per internetą:
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=158643&p_query=&p_tr2=2
- Lietuvos Respublikos Seimas (2002). LR švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Dėl laipsnį suteikiančių pirmosios pakopos ir vientisųjų studijų programų bendrųjų reikalavimų aprašo patvirtinimo“. 2010 m. balandžio 9 15 d. Nr. V-501. Prieiga per internetą:
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=369937&p_query=&p_tr2=

THE FINAL THESIS-LEARNING OUTCOME OF PROFESSIONAL BACHELOR

Birutė Jukonienė, Ona Gudaitienė, Melanija Sinevičienė

Summary

The article examines the procedure and issues of preparation, defence and assessment of graduation papers of students majoring in accounting at the Faculty of Economy of Vilnius College. A graduation paper – a generalization of all study results on which basis the author is awarded a professional bachelor’s degree – is the most important form of student’s independent work that discloses his/her preparedness for work. While preparing and defending a graduation paper, graduates have a possibility to demonstrate the knowledge acquired as well as practical skills. The graduation paper analyzes theoretical and practical aspects of the formation and implementation of an accounting policy in a business company; provides conclusions and suggestions for future perspectives. After examining and analyzing the preparation and assessment of graduate papers in the accounting study programme at the Faculty of Economics of Vilnius College, it may be claimed that the most popular topics of graduation papers in 2013 were as follows: preparation of a set of financial statements and analysis of indicators; accounting and analysis of fixed tangible assets; accounting and analysis of income.

The defence of graduation papers is a public procedure and takes place in a sitting-meeting of a Qualifying Commission appointed by order of the Director of Vilnius College and is assessed in conformity with the procedure laid down in the methodological instructions for study works. Reviewers and the Qualifying Commission evaluated the majority of graduation papers as “excellent” and “good”. In terms of the competences achieved it may be claimed that 92 percent of all the graduation papers were evaluated at the highest (9-10 points) and average (7-8 points) level.